

Rozdział 6

Ciągi znaków

6.1. Ciąg znaków jest sekwencją

Ciąg znaków jest *sekwencją* znaków. Możesz uzyskać dostęp do poszczególnych znaków za pomocą operatora w postaci nawiasów kwadratowych:

```
>>> fruit = 'banan'  
>>> letter = fruit[1]
```

Druga instrukcja wyodrębnia ze zmiennej `fruit` znak z pozycji o indeksie 1 i przypisuje go do zmiennej `letter`.

Wyrażenie w nawiasach kwadratowych nazywane jest *indeksem*. Indeks wskazuje, który chcesz znak z zadanej sekwencji.

Ale prawdopodobnie nie otrzymasz tego, czego oczekujesz:

```
>>> print(letter)  
a
```

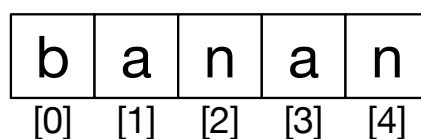
Dla większości ludzi pierwsza litera słowa „banan” to „b”, a nie „a”. Jednak w Pythonie indeks oznacza przesunięcie od początku ciągu znaków, a przesunięcie od pierwszej litery wynosi zero.

```
>>> letter = fruit[0]  
>>> print(letter)  
b
```

Tak więc „b” to 0. („zerowa”) litera słowa „banan”, „a” to pierwsza litera, a „n” to druga litera.

Możesz użyć dowolnego wyrażenia, w tym zmiennych i operatorów, jako indeksu, ale wartość indeksu musi być liczbą całkowitą. W przeciwnym razie otrzymasz:

```
>>> letter = fruit[1.5]  
TypeError: string indices must be integers
```


Rysunek 6.1. Indeksy w ciągach znaków

6.2. Uzyskanie długości ciągu znaków przy użyciu `len()`

`len()` jest funkcją wbudowaną, która zwraca liczbę znaków w danym ciągu:

```
>>> fruit = 'banan'
>>> len(fruit)
5
```

Może Cię kusić, by spróbować czegoś takiego, aby otrzymać ostatnią literę ciągu znaków:

```
>>> length = len(fruit)
>>> last = fruit[length]
IndexError: string index out of range
```

Powodem błędu `IndexError` jest to, że w słowie „banan” nie ma litery z indeksem 5. Odkąd zaczęliśmy liczyć od zera, pięć liter jest oznaczonych numerami od 0 do 4. Aby otrzymać ostatni znak, musisz odjąć 1 od `length`:

```
>>> last = fruit[length-1]
>>> print(last)
n
```

Opcjonalnie możesz użyć ujemnych indeksów, które liczą wstecz od końca ciągu znaków. Wyrażenie `fruit[-1]` daje ostatnią literę, `fruit[-2]` daje przedostatnią itd.

6.3. Przejście przez ciąg znaków przy użyciu pętli

Wiele obliczeń polega na przetwarzaniu tekstu znak po znaku. Często zaczynają się one od początku ciągu znaków, pobierają po kolei jeden znak, robią coś z nim i kontynuują tak aż do końca. Ten schemat przetwarzania jest nazywany *przejściem*. Jednym ze sposobów na napisanie przejścia jest użycie pętli `while`:

```
index = 0
while index < len(fruit):
    letter = fruit[index]
    print(letter)
    index = index + 1
```

Pętla ta przechodzi po ciągu znaków i wyświetla w wierszu pojedynczo każdą literę. Warunkiem pętli jest `index < len(fruit)`, więc gdy `index` jest równy długości łańcucha, warunek jest fałszywy, a ciało pętli nie jest już wykonywane. Ostatnim dostępnym znakiem jest ten z indeksem `len(fruit)-1`, który jest ostatnim znakiem w ciągu.

Ćwiczenie 1. Napisz pętlę `while`, która zaczyna się od ostatniego znaku w ciągu i działa od końca, do pierwszego znaku, wypisując każdą literę w osobnej linii, w odwrotnej kolejności.

Innym sposobem na napisanie przejścia przez ciąg znaków jest użycie pętli `for`:

```
for char in fruit:
    print(char)
```

Za każdym przejściem przez pętlę kolejny znak w łańcuchu jest przypisywany do zmiennej `char`. Pętla jest kontynuowana aż do momentu, gdy nie pozostaną już żadne znaki do przypisania.

6.4. Wycinki z ciągu znaków

Segment ciągu znaków nazywany jest *wycinkiem* lub *kawałkiem*. Wybranie wycinka jest podobne do wybrania znaku:

```
>>> s = 'Monty Python'
>>> print(s[0:5])
Monty
>>> print(s[6:12])
Python
```

Operator dwukropka zwraca część ciągu znaków od „n-tego” do „m-tego” znaku, włączając w to pierwszy, ale wyłączając z niego ostatni.

Jeśli pominiemy pierwszy indeks (przed dwukropkiem), wycinek zaczyna się od początku ciągu znaków. Jeśli pominiemy drugi indeks, wycinek jest pobierany aż do końca ciągu znaków:

```
>>> fruit = 'banan'
>>> fruit[:3]
'ban'
>>> fruit[3:]
'an'
```

Jeśli pierwszy indeks jest większy lub równy drugiemu, wynikiem jest *pusty ciąg znaków*, reprezentowany przez dwa apostrofy:

```
>>> fruit = 'banana'
>>> fruit[3:3]
''
```

Pusty ciąg znaków nie zawiera żadnych znaków i ma długość 0, ale poza tym jest tym samym, co każdy inny ciąg znaków.

Ćwiczenie 2. Zakładając, że `fruit` jest ciągiem znaków, co oznacza `fruit[:]`?

6.5. Ciągi znaków są niezmiennie

Kuszące jest skorzystanie z operatora przypisania z zamiarem zmiany znaku w ciągu znaków. Na przykład:

```
>>> greeting = 'Witaj świecie!'
>>> greeting[0] = 'V'
TypeError: 'str' object does not support item assignment
```

Obiekt („object”) w tym przypadku to ciąg znaków, a element („item”) jest znakiem, który próbowałeś do niego przypisać. W tym momencie *obiekt* jest tym samym co *wartość*, ale definicję tę doszlifujemy później. *Element* jest jedną z wartości w sekwencji.

Powodem błędu jest to, że ciągi znaków są *niezmiennie*, co oznacza, że nie można zmienić istniejącego ciągu znaków. Jedyne co możesz zrobić, to stworzyć nowy łańcuch, który jest jakąś wersją oryginału:

```
>>> greeting = 'Witaj świecie!'
>>> new_greeting = 'V' + greeting[1:]
>>> print(new_greeting)
Vitaj świecie!
```

Ten przykład konkatenuje (łączy) nową pierwszą literę z wycinkiem zmiennej `greeting`. Nie ma to żadnego wpływu na pierwotny ciąg znaków.

6.6. Przechodzenie w pętli i zliczanie

Poniższy program zlicza, ile razy litera „a” pojawia się w ciągu znaków:

```
word = 'banan'
count = 0
for letter in word:
    if letter == 'a':
        count = count + 1
print(count)
```

Zmienna `count` jest inicjalizowana z wartością 0, a następnie zwiększana za każdym razem, gdy natrafimy na „a”. Po wyjściu z pętli `count` zawiera wynik: łączną liczbę wystąpień litery „a”.

Ćwiczenie 3. Hermetyzacja to styl programowania, w którym szczegóły danej implementacji są ukryte.¹ Dokonaj hermetyzacji powyższego kodu poprzez zamknięcie go w funkcji o nazwie `count()` i uogólnij ten kod tak, by przyjmował jako argumenty ciąg znaków i literę.

6.7. Operator `in`

Słowo `in` jest operatorem logicznym, który bierze dwa ciągi znaków i zwraca `True`, jeśli pierwszy z nich pojawił się jako podciąg w drugim:

```
>>> 'a' in 'banan'
True
>>> 'pestka' in 'banan'
False
```

6.8. Porównywanie ciągów znaków

Operatory porównania działają również na ciągach znaków. Aby sprawdzić, czy dwa ciągi są równe:

```
if word == 'banan':
    print('Wszystko okej, to banany.')
```

Pozostałe operacje porównania są przydatne podczas układania słów w porządku alfabetycznym:

```
if word < 'banan':
    print('Twój wyraz, ' + word + ', jest przed słowem banan.')
```

```
elif word > 'banan':
    print('Twój wyraz, ' + word + ', jest po słowie banan.')
```

```
else:
    print('Okej, to banan.')
```

Python nie radzi sobie z dużymi i małymi literami tak samo jak ludzie. Wszystkie duże litery mają pierwszeństwo przed wszystkimi małymi:

Twój wyraz, Grejpfrut, jest przed słowem banan.

Powszechnym sposobem na rozwiązanie tego problemu jest konwersja ciągów znaków do standardowego formatu, czyli zawierającego wyłącznie małe litery, przed wykonaniem porównania. Pamiętaj o tym, na wypadek gdybyś musiał się bronić przed napastnikiem uzbrojonym w grejpfruta.

¹W węższym znaczeniu hermetyzacja jest jednym z założeń programowania obiektowego, ale na razie nie wchodzimy za bardzo w szczegóły tego zagadnienia.

6.9. Metody obiektów będących ciągami znaków

Ciągi znaków są przykładem *obiektów* Pythona. Obiekt zawiera zarówno dane (zasadniczy ciąg znaków), jak i *metody*, które w praktyce są funkcjami wbudowanymi w obiekt i dostępnymi dla każdej *instancji* obiektu.

Python posiada funkcję o nazwie `dir()`, która zawiera listę metod dostępnych dla danego obiektu. Funkcja `type()` pokazuje typ obiektu:

```
>>> stuff = 'Witaj świecie'
>>> type(stuff)
<class 'str'>
```

Natomiast funkcja `dir()` pokazuje dostępne dla niego metody:

```
>>> dir(stuff)
['capitalize', 'casefold', 'center', 'count', 'encode',
'endswith', 'expandtabs', 'find', 'format', 'format_map',
'index', 'isalnum', 'isalpha', 'isdecimal', 'isdigit',
'isidentifier', 'islower', 'isnumeric', 'isprintable',
'isspace', 'istitle', 'isupper', 'join', 'ljust', 'lower',
'lstrip', 'maketrans', 'partition', 'replace', 'rfind',
'rindex', 'rjust', 'rpartition', 'rsplit', 'rstrip',
'split', 'splitlines', 'startswith', 'strip', 'swapcase',
'title', 'translate', 'upper', 'zfill']
>>> help(str.capitalize)
Help on method_descriptor:

capitalize(...)
    S.capitalize() -> str

    Return a capitalized version of S, i.e. make the first character
    have upper case and the rest lower case.
>>>
```

Podczas gdy funkcja `dir()` wyświetla listę metod, a Ty możesz użyć `help()`, by uzyskać prostą dokumentację jakiejś metody, w przypadku metod ciągów znaków lepszym źródłem dokumentacji jest <https://docs.python.org/library/stdtypes.html#string-methods>.

Wywołanie *metody* jest podobne do wywołania funkcji (przyjmuje ona argumenty i zwraca wartość), ale składnia jest nieco inna. Metodę wywołujemy poprzez dołączenie nazwy metody do nazwy zmiennej, używając przy tym kropki jako separatora.

Na przykład metoda `upper()` bierze ciąg znaków i zwraca nowy ciąg znaków, w którym wszystkie litery zostały zamienione na duże litery.

Zamiast składni funkcji `upper(word)` używa ona składni metody `word.upper()`.

```
>>> word = 'banan'
>>> new_word = word.upper()
>>> print(new_word)
BANAN
```

Taka forma notacji kropkowej określa nazwę metody (`upper()`) oraz nazwę ciągu znaków, do którego metoda ma zostać zastosowana (`word`). Puste nawiasy wskazują, że metoda ta nie przyjmuje żadnego argumentu.

W tym przypadku powiedzielibyśmy, że *wywołujemy metodę* `upper()` na `word`.

Na przykład dla ciągów znaków istnieje metoda o nazwie `find()`, która szuka pozycji jednego ciągu w drugim:

```
>>> word = 'banan'
>>> index = word.find('a')
>>> print(index)
1
```

W powyższym przykładzie wywołujemy metodę `find()` na `word` i przekazujemy szukaną literę jako argument. Metoda `find()` może znaleźć zarówno podciągi, jak i znaki:

```
>>> word.find('an')
1
```

Jako drugi argument może przyjąć indeks, od którego powinien zacząć szukać:

```
>>> word.find('an', 2)
3
```

Jednym z częstych zadań jest usunięcie białych znaków (spacji, tabulatorów lub znaków nowej linii) z początku i końca ciągu znaków przy użyciu metody `strip()`:

```
>>> line = '  Proszę bardzo  '
>>> line.strip()
'Proszę bardzo'
```

Niektóre metody, takie jak `startswith()`, zwracają wartości logiczne.

```
>>> line = 'Miłego dnia'
>>> line.startswith('Miłego')
True
>>> line.startswith('m')
False
```

Możesz zauważyć, że `startswith()` wymaga dopasowania wielkości liter, więc czasami zanim zrobimy jakiegokolwiek sprawdzenie, konwertujemy wszystkie znaki w linii na małe litery przy użyciu metody `lower()`.

```
>>> line = 'Miłego dnia'
>>> line.startswith('m')
False
>>> line.lower()
'miłego dnia'
>>> line.lower().startswith('m')
True
```

W ostatnim przykładzie metoda `lower()` jest wywoływana, a następnie używamy `startswith()` by sprawdzić, czy wynikowy ciąg małych liter zaczyna się od litery „m”. Tak długo jak pilnujemy właściwej kolejności, w jednym wyrażeniu możemy wykonywać wiele wywołań metod.

Ćwiczenie 4. Istnieje metoda dla ciągu znaków o nazwie `count()`, która jest podobna do funkcji z poprzedniego ćwiczenia. Przeczytaj dokumentację tej metody pod adresem:

<https://docs.python.org/library/stdtypes.html#string-methods>

Napisz wywołanie metody, które zliczy, ile razy litera „a” występuje w słowie „banan”.

6.10. Parsowanie ciągów znaków

Często chcemy zajrzeć do ciągu znaków i znaleźć pewien podciąg. Na przykład, jeśli przedstawiono nam serię linii sformatowanych w następujący sposób:

```
From stephen.marquard@uct.ac.za Sat Jan 5 09:14:16 2008
```

i chcielibyśmy z każdej linii wyciągnąć tylko drugą połowę adresu e-mail (tj. `uct.ac.za`), to możemy to zrobić za pomocą metody `find()` i operacji wyciągania wycinków z ciągów znaków.

Najpierw znajdziemy w ciągu znaków pozycję znaku `@`. Następnie znajdziemy pozycję pierwszej spacji *po* znaku `@`. Na końcu użyjemy wycinków, by wyodrębnić część ciągu znaków, której szukamy.

```
>>> data = 'From stephen.marquard@uct.ac.za Sat Jan 5 09:14:16 2008'
>>> atpos = data.find('@')
>>> print(atpos)
21
>>> sppos = data.find(' ', atpos)
>>> print(sppos)
31
>>> host = data[atpos+1:sppos]
>>> print(host)
uct.ac.za
>>>
```

Używamy wersji metody `find()` pozwalającej nam określić pozycję w łańcuchu, od której `find()` ma zacząć szukać. Wyodrębniamy znaki od „znaku będącego zaraz za `@` aż do *ale nie włączając* w to znaku spacji”.

Dokumentacja dotycząca metody `find()` jest dostępna na stronie:

<https://docs.python.org/library/stdtypes.html#string-methods>

6.11. Operator formatowania

Operator formatowania `%` pozwala nam na konstruowanie ciągów znaków, zastępując części ciągów danymi przechowywanymi w zmiennych. W przypadku zastosowania go do liczb całkowitych `%` jest operatorem modulo. Ale gdy pierwszym operandem jest ciąg znaków, `%` jest operatorem formatowania.

Pierwszy operand jest *ciągami formatującym*, który zawiera jedną lub więcej *sekwencji formatujących*, które z kolei określają, w jaki sposób jest formatowany drugi operand. Wynikiem tej operacji jest nowy ciąg znaków.

Na przykład sekwencja formatująca `%d` oznacza, że drugi operand powinien być sformatowany jako liczba całkowita („d” pochodzi od angielskiego słowa „decimal”, czyli „dziesiętny”):

```
>>> camels = 42
>>> '%d' % camels
'42'
```

Wynikiem jest ciąg znaków `'42'`, którego nie należy mylić z liczbą całkowitą o wartości 42.

Sekwencja formatowania może pojawić się w dowolnym miejscu łańcucha, więc możesz osadzić jakąś wartość w zdaniu:

```
>>> camels = 42
>>> 'Zauważyłem %d wielbłądy.' % camels
'Zauważyłem 42 wielbłądy.'
```

Jeśli w ciągu znaków znajduje się więcej niż jedna sekwencja formatująca, to drugim argumentem musi być krotka². Każda sekwencja formatująca jest dopasowywana do kolejnego elementu krotki.

Poniższy przykład używa %d do formatowania liczby całkowitej, %g do formatowania liczby zmiennoprzecinkowej (nie pytaj, dlaczego), a %s do formatowania ciągu znaków³:

```
>>> 'Przez %d lata widziałem %g %s.' % (3, 0.1, 'wielbłąda')
'Przez 3 lata widziałem 0.1 wielbłąda.'
```

Liczba elementów w krotce musi być zgodna z liczbą sekwencji formatujących w ciągu znaków. Typy elementów również muszą być zgodne z sekwencjami formatującymi:

```
>>> '%d %d %d' % (1, 2)
TypeError: not enough arguments for format string
>>> '%d' % 'dolar'
TypeError: %d format: a number is required, not str
```

W pierwszym przykładzie nie ma wystarczającej liczby elementów, w drugim – element ma niewłaściwy typ.

Operator formatowania niesie ze sobą wiele możliwości, ale czasami może być trudny w użyciu. Możesz przeczytać więcej na ten temat na stronie:

<https://docs.python.org/library/stdtypes.html#printf-style-string-formatting>

6.12. Debugowanie

Umiejętność, którą powinieneś rozwijać w trakcie programowania, to zawsze zadawanie sobie pytania: „Co tu się może nie udać?” lub alternatywnie: „Jaką szaloną rzecz może zrobić nasz użytkownik, aby wysypać nasz (pozwolnie) doskonały program?”.

Na przykład spójrz na program, którego użyliśmy do zademonstrowania pętli while w rozdziale o iteracjach:

```
while True:
    line = input('> ')
    if line[0] == '#':
        continue
    if line == 'zrobione':
        break
    print(line)
print('Zrobione!')
```

Kod źródłowy: <https://py4e.pl/code3/copytildone2.py>

Spójrz, co się stanie, gdy użytkownik wprowadzi pusty wiersz:

```
> no hejka
no hejka
> # nie wyświetlaj tego
> wyświetl to!
wyświetl to!
>
Traceback (most recent call last):
  File "copytildone.py", line 3, in <module>
    if line[0] == '#':
IndexError: string index out of range
```

²Krotka to sekwencja wartości oddzielonych przecinkami wewnątrz pary nawiasów. Omówimy krotki w rozdziale 10.

³„s” od angielskiego „string”, czyli ciąg znaków.

Kod działa dobrze, dopóki nie zostanie mu podsunięty pusty wiersz. Nie można wtedy odnaleźć znaku zerowego, więc otrzymujemy komunikat mechanizmu *traceback*. Są na to dwa rozwiązania, które sprawiają, że trzeci wiersz jest „bezpieczny”, nawet jeśli jest on pusty.

Jedną z możliwości jest po prostu użycie metody `startswith()`, która zwraca `False`, jeśli ciąg znaków jest pusty.

```
if line.startswith('#):
```

Innym sposobem jest bezpieczne napisanie wyrażenia `if` przy użyciu wzorca *strażnika* i upewnienie się, że drugie wyrażenie logiczne jest ewaluowane tylko wtedy, gdy w ciągu znaków jest co najmniej jeden znak.

```
if len(line) > 0 and line[0] == '#':
```

6.13. Słowniczek

ciąg formatujący Ciąg znaków, używany z operatorem formatowania, zawierający sekwencje formatowania.

element Jedna z wartości w sekwencji.

indeks Wartość całkowita używana do zaznaczenia elementu w sekwencji, np. znaku w ciągu znaków.

metoda Funkcja, która jest związana z obiektem i jest wywoływana przy użyciu notacji kropkowej.

niezmiennosc Własność sekwencji, której elementy nie mogą być przypisywane.

obiekt Coś, do czego może odnosić się zmienna. Na razie możesz używać zamiennie słowa „obiekt” i „wartość”.

operator formatowania Operator `%`, który bierze ciąg formatujący oraz krotkę i generuje nowy ciąg znaków, zawierający elementy krotki sformatowane zgodnie z opisem podanym w ciągu formatującym.

przejście Iteracja po elementach sekwencji, wykonująca jakąś podobną operację na każdym z nich.

pusty ciąg znaków Ciąg bez żadnych znaków i o długości 0, reprezentowany przez dwa apostrofy.

sekwencja Uporządkowany zbiór, czyli zbiór wartości, gdzie każda wartość jest identyfikowana przez indeks będący liczbą całkowitą.

sekwencja formatująca Sekwencja znaków w ciągu formatującym, np. `%d`, która określa, jak dana wartość powinna być sformatowana.

wycinek Część ciągu znaków określona przez zakres indeksów.

wywołanie metody Instrukcja, która wykonuje funkcję ściśle związaną z danym obiektem i jego instancjami.

6.14. Ćwiczenia

Ćwiczenie 5. Mamy następujący kod Pythona, który przechowuje ciąg znaków:

```
text = 'X-DSPAM-Confidence: 0.8475'
```

Użyj `find()` i wycinków ciągów znaków, tak aby wyodrębnić część ciągu po znaku dwukropka, a następnie użyj funkcji `float()`, żeby przekształcić wyodrębniony ciąg znaków na liczbę zmiennoprzecinkową.

Ćwiczenie 6. Przeczytaj dokumentację metod związanych z ciągami znaków na stronie <https://docs.python.org/library/stdtypes.html#string-methods>. Możesz poeksperymentować z niektórymi z nich, aby upewnić się, że rozumiesz, jak one działają. Szczególnie przydatne są `strip()` i `replace()`.

Dokumentacja używa składni, która może być nieco myląca. Na przykład w `find(sub[, start[, end]])` nawiasy kwadratowe wskazują opcjonalne argumenty. Tak więc `sub` jest wymagany, ale `start` jest opcjonalny, a jeśli dodasz `start`, to `end` jest opcjonalny.